

**WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI**
Marek Zająk

Warszawa, dnia 26 marca 2009 r.

KSR 41016-1/08
P/08/116

**Pan
Maciej Nowicki
Minister Środowiska**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w Ministerstwie Środowiska, zwanym dalej „Ministerstwem” kontrolę w zakresie realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych w latach 2006 – I półrocze 2008.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Ministrowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, wykonywanie w Ministerstwie Środowiska zadań związanych z realizacją Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

1. W badanym okresie, zadania dotyczące Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, zwanego dalej „KPOŚK” lub „Programem”, należały do właściwości Departamentu Gospodarki Wodnej, następnie do Departamentu Globalnych Problemów Środowiska i Zmian Klimatu, a ostatnio do Departamentu Zmian Klimatu i Zrównoważonego Rozwoju, w którym przypisano je Zespołowi ds. Gospodarki Wodnej.

Jak wynika z ustaleń kontroli, od czasu utworzenia z dniem 1 lipca 2006 r. Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, zwanego dalej „KZGW”, Ministerstwo Środowiska nie uczestniczyło w realizacji zadań związanych z KPOŚK w zakresie będącym we właściwości wyżej wymienionych departamentów. Stwierdzono, że przedmiotowe zadania wykonywane były w KZGW, gdzie m.in. gromadzono i weryfikowano coroczne sprawozdania wojewodów z realizacji KPOŚK, sporządzano zbiorcze sprawozdania w ww. zakresie dla Ministra Środowiska, a także prowadzono prace nad kolejną aktualizacją Programu. Jak ustaliła NIK, w okresie objętym kontrolą, brak było podstaw prawnych dotyczących realizacji omawianych zadań przez KZGW.

2. Kontrola wykazała, że Minister Środowiska nie dotrzymał terminu, ustanowionego artykułem 15 dyrektywy Rady 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych²,

¹ Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701.

² Dz.U. L. 135. z 30.05.1991.

określającym obowiązek przekazania Komisji Europejskiej, do końca 2007 r., informacji na temat krajowych systemów oczyszczania ścieków komunalnych. Wymagany dokument przekazany został dopiero w dniu 19 czerwca 2008 r., tj. z opóźnieniem ponad 5 miesięcy.

3. Z ustaleń kontroli wynika także, że do czasu jej zakończenia nie wyłoniono wykonawcy oceny oddziaływania na środowisko dla przedstawionego przez KZGW projektu aktualizacji KPOŚK, pomimo przeprowadzenia przez NFOŚiGW dwukrotnego postępowania o zamówienie publiczne w tej sprawie. Zgodnie z wymaganiami art. 43 ust. 4c ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne³, aktualizacja KPOŚK powinna zostać dokonana nie później niż do 30 maja 2009 r. Rozpatrzenie ww. dokumentu przez Radę Ministrów ma nastąpić w II kwartale 2009 r.

Jak wynika z wyjaśnień uzyskanych w KZGW, przedłużające się prace, związane z prowadzoną aktualizacją Programu, trwające już od połowy 2007 r., powodują w gminach wchodzących w skład aglomeracji, zwłaszcza o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) $\geq 2.000 < 15.000$, niepewność ich udziału w Programie, co w konsekwencji uniemożliwia ubieganie się beneficjentów o przyznanie środków finansowych z programów pomocowych na realizację zadań zaplanowanych w ramach KPOŚK.

4. Równocześnie, informuję Pana Ministra, że nieprawidłowości w wykonywaniu zadań związanych z realizacją KPOŚK stwierdzono także w wyniku kontroli przeprowadzonej w KZGW. W szczególności dotyczyły one:

- Nierzetelnego przeprowadzenia w KZGW weryfikacji sprawozdań wojewodów z realizacji KPOŚK za 2006 r. i za 2007 r., w wyniku czego w dalszym ciągu były one niekompletne i obarczone nieprawidłowościami, a sporządzane na ich podstawie i przedstawiane kierownictwu resortu środowiska dokumenty pt.: *Informacja z realizacji KPOŚK w 2006 r.* oraz *Sprawozdanie z wykonania KPOŚK w latach 2006–2007*, nie odzwierciedlały rzeczywistego stanu realizacji zadań ujętych w KPOŚK. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły m.in.:
 - rozbieżności pomiędzy liczbą aglomeracji zawartą w sprawozdaniach wojewodów a liczbą aglomeracji wykazaną w ww. dokumentach zbiorczych i ich liczbą ustaloną przez KZGW w trakcie kontroli NIK;
 - danych dotyczących 62 informacji z aglomeracji (tj. ok. 20%), w zakresie wykazywanej liczby rzeczywistych mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej i obsługiwanych przez tabor asenizacyjny oraz długości i przyrostu sieci kanalizacyjnej;
 - danych dotyczących 40 informacji z aglomeracji (tj. ok. 13%), w zakresie wykazywanej ilości ścieków powstających w aglomeracji, ilości ścieków doprowadzonych systemem kanalizacyjnym oraz ilości ścieków oczyszczonych.
- Nieuwzględnienia, w przygotowanych przez KZGW dla wojewodów wzorach arkuszy rocznych sprawozdań z realizacji KPOŚK, pozycji dotyczących postępu realizacji przedsięwzięć, pomimo że zgodnie z art. 43 ust. 3b ustawy – Prawo wodne, sprawozdanie powinno zawierać takie informacje. We wzorach nie uwzględniono także podziału zadań inwestycyjnych dotyczących sieci kanalizacyjnej w zakresie sieci nowo wybudowanej i modernizowanej, pomimo że takie pozycje występowały w Programie oraz pozycji pozwalających na bezpośrednie określenie stopnia redukcji ładunku zanieczyszczeń biodegradowalnych, powstających w aglomeracjach.

³ Dz.U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.

5. Z ustaleń kontroli w KZGW wynika również, że nie został wykonany obowiązek wyznaczania aglomeracji przez wojewodów w drodze rozporządzenia⁴, wynikający z przepisów art. 43 ust. 2a ustawy – Prawo wodne. Jak stwierdzono, spośród 1.469 aglomeracji ujętych w zaktualizowanym w 2005 r. Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych, które uwzględnione zostały w sprawozdaniach wojewodów z realizacji Programu za 2006 r., rozporządzeniami wyznaczonych było tylko 1.196 (tj. 81,4%), a w sprawozdaniach za 2007 r. spośród 1.442 aglomeracji, wyznaczonych było 1.280 (tj. 88,8%).

W ocenie NIK stwierdzone nieprawidłowości w sprawozdawczości z realizacji KPOŚK oraz brak możliwości określenia postępu realizacji przedsięwzięć, uniemożliwiają ustalenie faktycznego stanu jego zaawansowania. Także przedłużające się prace i procedury związane z kolejną aktualizacją Programu, a co za tym idzie utrzymywanie gmin w niepewności udziału w nim, mogą stanowić zagrożenie dla terminowego uzyskania wymaganej redukcji ładunku zanieczyszczeń biodegradowalnych, powstających w aglomeracjach.

Przedstawiając Panu Ministrowi powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o podjęcie działań mających na celu:

1. Zapewnienie terminowej aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.
2. Wyeliminowanie przypadków opóźnień przekazywania wymaganych prawem informacji do Komisji Europejskiej.
3. Ustalenie zadań Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej związanych z realizacją Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych i egzekwowanie rzetelnego ich wykonywania.
4. Wdrożenie systemu monitoringu i skutecznego nadzoru nad pełną i terminową realizacją Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.
5. Doprowadzenie do jak najszybszego zakończenia procesu wyznaczania aglomeracji, o którym mowa w art. 43 ust. 2a ustawy – Prawo wodne.

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pana Ministra o przedstawienie, w terminie 14 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 2 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Ministrowi prawo zgłoszenia na piśmie do Kolegium Najwyższej Izby Kontroli umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania uchwały Kolegium Najwyższej Izby Kontroli.

⁴ Od dnia 1 stycznia 2009 r. aglomeracje wyznacza sejmik województwa w drodze uchwały.